

VAN KAREL TOT JONCKHEERE

DE KAREL JONCKHEERE-WANDELING (deel 1)

Dirk Beirens

Enkele weken geleden liet Karel Jonckheere, de nestor onder de Vlaamse schrijvers nog 's van zich horen...de boekenbeurs naderde, zijn fysieke conditie was min of meer op peil en zijn moreel vertoonde weer die jeugdige strijdvaardigheid.

"Niemand moet me helpen sterven (maar eenieder mag me leren leven)", Karel Jonckheere gebloemleesd door Herman de Coninck himself, Houtekiet, Antwerpen-Baarn, 1992, 157p : het naamkaartje van de jongste literaire boreling.

"Vader" de Coninck portretteerde "Moeder" Karel bovendien treffend in "Een stamboom in de herfst" en verantwoordde in dit voorwoord ook zijn gedichtenkeuze op een eerlijke ("ik kende zijn werk maar bij benadering"), respectvolle ("ik werd getroffen door dat strijdbare, de zelfkritiek) en literair-kritische ("de vele ars-poëtische gedichten...") wijze.

In het voorjaar 1992 verscheen al de 5de druk van "Spiegel der zee" bij de Oostendse uitgeverij Manga, de bundel uit 1946 waarmee Jonckheere in het daaropvolgende jaar de "Staatsprijs voor poëzie" won. Deze keer verrijkt met een authentieke inleiding van de schrijver zelf waarin hij - hoe kan het ook anders - terugblijkt op leven en werk maar vooral zijn vaderstad Oostende bejubelt, gekruid met bespiegelingen over zee en mens....mens en zee....

Waarom dan een wandeling wijden aan een springlevend fenomeen? Nu, Karel kan gerust zijn, er zijn precedentes, en niet van de minste : James Ensor kreeg zijn borstbeeld in 1930 en leefde nog 29 jaar, Paul Delvaux kreeg onlangs dezelfde eer toebedeeld en ook aan Karels beeltenis wordt gewrocht....het is de tol die betaald wordt voor een lang leven.

En - knipogend - "wandelen" is zeker op z'n plaats in dit ecologisch getinte fin de siècle.

Karel verbleef min of meer permanent in Oostende van 1906 tot 1944, z'n regentenstudies in Gent, militaire dienst en korte leraarsloopbaan in Gembloux buiten beschouwing gelaten. Hij kon nog eventjes proeven van de belle époque en beleefde Oostende in het bewogen interbellum. Die tijdssfeer kan men met wat verbeelding oproepen op basis van zijn literair werk, biografische gegevens, getuigenissen van medeburgers en Oostendse plaatsen en gebouwen. Op die manier doen we recht aan twee Figuren : Karel en zijn/onze Koningin.

We beginnen, een beetje symbolisch, aan het STATION omdat dat kaaistation van 1913, voorheen de "debarcadère", en uiteraard ook de vroegere "Oede Stoasje", die zich bevond waar nu supermarkt Delhaize en hoogbouw "De Mast" ingeplant staan, Oostende groot gemaakt hebben. Zeker in de belle époque, door de vele voorname en gefortuneerde toeristen en "gezondheidskuurders" op een relatief snelle en comfortabele manier uit alle hoeken van Europa - en via scheepsverbindingen van de wereld - naar Oostende te brengen. Oostende, dat tegen het jubileumjaar 1905, bekroond werd met talrijke monumentale gebouwen en installaties : het postgebouw, de St.-Petrus- en Pauluskerk, de schouwburg, de koninklijke stallingen, het de Smet de Naeyerbruggencomplex, de Demeysluis en de achterliggende dokken, de koninklijke gaanderijen, de uitbouw van het kurzaal,.... Gesigneerd door "ram" Leopold II (°1835) want geboren op 9 april, toeval of niet, ook de geboortedatum van Karel (°1906) Jonkheere (voortaan KJ), weliswaar +/- 70 jaar later.

KJ kwam dus ter wereld op het hoogtepunt van de Oostendse belle époque, toen de stad zich genoodzaakt zag in westelijke en zuidelijke richting uit te breiden daar z'n bevolking in 50 jaar tijd verdrievoudigd was (van 15.000 tot 45.000 inwoners).

De huizen die hun jaartal nu nog kunnen koesteren, getuigen van die expansiedrang. Ze werden geïnventariseerd door Germain Billiet (zie "De Plate, feb. '92, pp.44-49) : Kemmelbergstraat (1890-1900) - Stockholm-, Ieper- en Gentstraat (+/- 1900) - Muscarstraat, Koninginnelaan, Velodroomstraat, M.Theresia-, F. Musin- en Sportstraat (1900-1910, met vooral 1906!). Atheneum en St.-Jozefskerk dateren van de eeuwwisseling. De omgeving van Petit-Paris en de squares werd geürbaniseerd en verkaveld in het laatste decennium van de 19de eeuw. Heel wat huizen werden opgetrokken in het begin van "onze" eeuw.

Maar tot daar wandelen we uiteraard niet, we maken er geen dagtrip van!

"Station" betekent vertrekken en aankomen en de tijd daartussen, het "reizen" dus en dat deed Karel in stad en land (het ver-huis/z-en) en in het buitenland, vooral als een soort handelsvertegenwoordiger in staatsopdracht met een koffer vol boeken en boekjes "Vlaamse" literatuur die hij overal wilde laten vertalen.

Van 1906 tot 1944 woonde Karel bijna onafgebroken in zijn vaderstad :

1. 1906 - 1917

St.-Paulusstraat 10 (geboorteplaats), tussen de Aartshertoginnestraat en de Christinastraat. Het gezin verbleef op de eerste verdieping boven kruidenierswinkel "De Kat", uitgebaat door "grote Charel" en Liza. Nummer 8 was een huurkazerne waar "kleine volkslieden", vooral "commisjoaneires" (kruiers) en bootjessjouwers, met tientallen samenhookten. Waar zich toen 3 huisjes bevonden, treffen we nu een groot gebouw aan met wassalon en garage beneden en een aantal verhuurde etages. Op 13.03.1987 heeft de Oostendse Persclub een herdenkingsplaat op de gevel van Jonckheeres "geboortehuis" aangebracht.

2. 1917 - 1930

Torhoutsesteenweg 10 (tegen 't Paard, schuin over sportwinkel Deweert), toevallig ook boven een kruidenierszaak "In het Goed Gewicht", bij een zekere Liza, nicht van "grote Charel". De verhuis was meer een vlucht uit het stadscentrum wegens de zware bombardementen van de Engelse vloot, die veel levens eisten en heel wat schade aanrichtten. Tot 1922 was het nog steeds bestaande gebouw eigendom van de familie Van Marcke, nu bekend door haar rederij Flandria. Daarna werd de familie Metsu eigenaar. En toeval of niet, de gelijkvloerse verdieping wordt nu ook uitgebaat als "wassalon-nieuwkuis".

3. 1930 - 1932

Gerststraat 142, genoemd "Rond den Heerd" (tegen de St.-Janskerk aan). Het nu licht gerestaureerde huis werd door Karels ouders bijeengespaard en gebouwd. Aanvankelijk betrok Karel het huis alleen in het weekend en de vakantieperioden, hij was op 27.08.1929 aangesteld als leraar moderne talen in de rijks-middelbare school van Gembloers/Gembloux. Eind 1930 wordt hij daar vervangen door de latere (Middelkerkse) schrijver Daan Inghelram. Karel zelf mocht, dichter bij huis, aan de Rijksmiddelbare school in Nieuwpoort leraar komen spelen.

4. 1932 - 1937

Plantenstraat 76. Karel verliet het ouderlijk huis, na zijn huwelijk met Germaine Reynders (+ 1986) op 29 oktober 1932 en vestigde zich voorlopig in een huurwoning op bovenstaand adres. Hij kon zich in die jaren uitleven als redacteur en correspondent voor een aantal bladen, als vertaler van o.a. Mathieu Corman en vooral als secretaris van het Willemsfonds in Oostende.

5. 1937 - 1944

Plantenstraat 55. Het echtpaar verhuisde naar de overkant van de straat en bracht er de moeilijke oorlogsjaren door, tot ze zoals zovelen door de bezetter verbannen werden naar het binnenland.

Karel Jonckheere woonde dan achtereenvolgens in Gent, Brussel, De Panne, St.-Idesbald/Koksijde en Rijmenam, waar hij zijn vaste stek gevonden heeft in de zanderige bossen.

In de bungalow, Kraaivenstraat 24 in Rijmenam, nestelde hij zich samen met vrouw Denise en zoon Floris.

